

kulturele integratie en benelux

Oosterschelde open of Oosterschelde dicht?

Nederland heeft steeds te kampen gehad met overstromingen. Regelmatig kwamen grote oppervlakten land onder water, maar even regelmatig en hardnekkig werd de opdringende zee teruggedreven. Dit kleine lijstje van overstromde oppervlakten bij enige inundaties geeft ons enigszins een beeld van het enorme probleem waarmee Nederland sinds eeuwen kampt.

In 1877: 61.400 ha.
1881: 35.600 ha.
1883: 41.700 ha.
1889: 38.200 ha.
1894: 24.900 ha.
1906: 30.300 ha.
1911: 3.700 ha.
1916: 61.200 ha.
1953: 129.000 ha.

De ramp van 1 februari 1953 overtrof echter alle andere: er waren 129.000 ha. overstroomd, 1835 doden, 72.000 vluchtelingen; 47.000 stuks vee en 140.000 stuks pluimvee kamen om; er werden 3.000 woningen en 300 boerderijen verwoest; 40.000 woningen, 3.000 boerderijen en 500 km. dijk beschadigd. De tota'le schade beliep 1.100 miljoen gulden.

Deze catastrofe had een grote emotionele weerslag bij de Nederlandse bevolking. Algemeen vond men dat dit niet meer mocht gebeuren en dat afdoende maatregelen genomen moesten worden om in de toekomst zulke rampen te voorkomen. Onmiddellijk werd de Deltakommissie opgericht die als taak kreeg het probleem grondig te bestuderen. Haar rapporten hadden als gevolg, dat in 1955 een ontwerp van wet ingediend werd bij de Staten Generaal. En op 8 mei 1958 werd de Deltawet definitief aangenomen, waarin werd besloten tot de afsluiting van de zee-

armen tussen de Westerschelde en de Rotterdamse Waterweg en de versterking van de hoogwaterkering ter beveiliging van het land tegen stormvloed. Het Deltaplan zou in etappes uitgevoerd worden en daarvoor werd een tijdschema opgesteld. De Hollandse IJssel zou dichtgaan tussen 1954-1958; Zandkreek en het Veerse Gat tussen 1956-1961; Grevelingen tussen 1958-1964; het Volkerak tussen 1957 en 1967; Haringvliet tussen 1955 en 1968; het Brouwershavense Gat tussen 1960 en 1970, en tenslotte de Oosterschelde tussen 1965 en 1978. Deze planning werd uitgevoerd, zodat tans het werk gevorderd is tot de Oosterschelde. Er moeten nog 4,5 km. aan dammen worden aangelegd en dan zijn alle gaten dicht. Maar ook hier geldt de spreuk, dat de laatste loodjes het zwaarst wegen. Voor het bouwen van dit sluitstuk van het Deltaplan, namelijk de dam tussen de eilanden Noord-Beveland en Schouwen zullen geulen van ca. 40 m. diep over een afstand van vele kilometer afgesloten moeten worden. Dit is wel de zwaarste opgave waarvoor de ingenieurs van Waterstaat ooit werden gesteld.

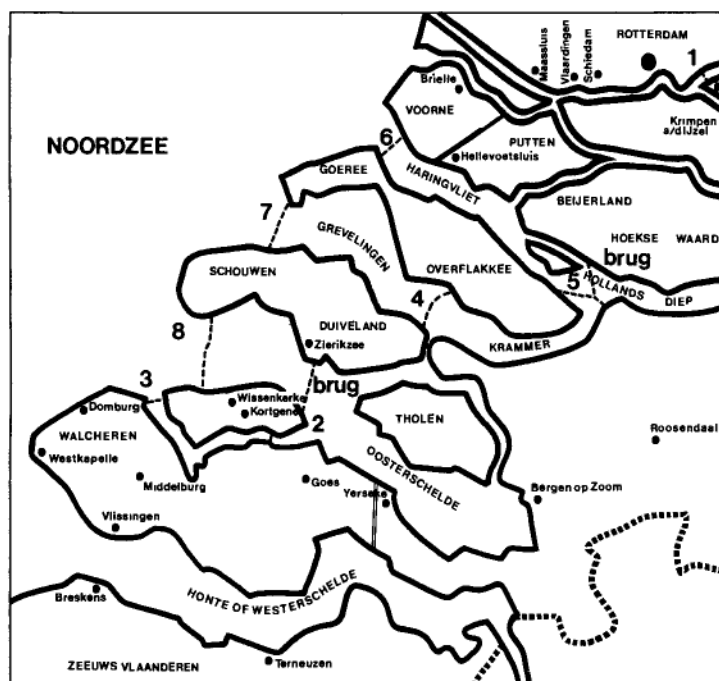
Door de uitvoering van dit Deltaplan wordt de kustlijn drastisch verkort, waarvan uiteraard een vergroting van de veiligheid voor de talrijke eilandbewoners het gevolg is. Daarbij wordt de grondverzilting bestreden en komt er een aanmerkelijke verbetering van de zoetwaterhuishouding. Terwijl de gigantische Zeelandbrug een goed wegverkeer tussen de verscheidene delen van de provincie Zeeland reeds mogelijk heeft gemaakt, komen door de realisatie van het Deltaplan nog betere verkeersverbindingen tot stand waardoor vrij geïsoleerde delen van de ei-

landen ontsloten worden. Er ontstonden nieuwe recreatieruimten (b.v. het Veerse en het Zeeuwse meer) en hier en daar wordt nog wel wat land veroverd op de zee.

Behalve al deze voordelen zijn er echter ook nadelen: er zou schade toegebracht worden aan de visserij en aan de schelpdierkultures en op de afgesloten bekkens zou zich snelle ijsvorming gaan voordoen.

Toen het Deltaplan werd vastgesteld was het probleem van het milieu nog niet aan de orde. In de laatste vijf, zes jaar is dit echter, als gevolg van allerlei publikaties en alarmerende berichten, in het middelpunt van de belangstelling komen te staan. Men ontdekte de natuurlijke sfeer van het uitgestrekte gebied van de Oosterschelde als een gebied dat uniek is in Europa. En men vreesde dat door de afdamming van deze zeearm dit uniek natuurgebied verloren zou gaan. De milieubewusten gingen dan ook een harde aktie voeren tegen de volledige afsluiting van de Oosterschelde. Een watersnoodramp verhinderen door een milieuramp te veroorzaken is toch geen oplossing, stellen zij. Hun bezwaren zijn de volgende:

1. De afdamming zal van de Oosterschelde een meer maken (het Zeeuwse meer). Bedoeld als een spaarbekken van zoet water zal het bij gebrek aan waterversing door het wegblijven van het tij al vlug een zinkput van vervuiling worden. Daardoor zou dan de prachtige fauna en flora die in het Deltagebied nog bestaat, vernietigd worden. De hoofdzaak is, schrijven ir. H. Meyer en J.W.C. Bolomey van de studiegroep Oosterschelde in *De Ingenieur* (1973, nr. 6) dat het biologisch zeer rijke milieu van de gouden randen van de oceaan (dat zijn de ondiepe ge-

1. Hollandse IJssel	4. Grevelingen	7. Brouwershavense Gat
2. Zandkreek	5. Volkerak	8. Oosterschelde
3. Veerse Gat	6. Haringvliet	

tijde-wateren) in bescherming wordt genomen. Dat geldt zowel voor de Waddenzee als voor de bedreigde Dollard en de Oosterschelde.

2. De afsluiting van de Oosterschelde kan een wijziging brengen in het hydraulisch systeem, en de aanslibbing, verzanding en bevuilding in de hand werken van de stranden van Noord-Beveland, Walcheren en Zeeuws- en West-Vlaanderen. Men kan zich zelfs afvragen of de bevaarbaarheid van de Westerschelde niet in het gedrang kan komen bij mogelijke verdere aanslibbing.

3. Wanneer de Oosterschelde dicht gaat, dan betekent dit niet alleen het einde van de mossel-

en oosterteelt in deze zeearm met een jaarlijkse omzet van zeventig miljoen gulden of een miljard Belgische frank, maar ook een ernstige bedreiging van de visstand in de Noordzee. De Oosterschelde fungeert immers als een soort „kinderkamer” voor de talrijke vissoorten. Visserijbiologen van grote naam en faam zijn ook deze overtuiging toegedaan.

4. Om het Delta-gebied tegen stormgevaar te beveiligen kunnen, in plaats van de afsluiting, de bestaande dijken langs de Oosterschelde verzwaaard en verhoogd worden, zoals voorzien wordt in de Delta-wet voor de Westerschelde-oeveren.

De voorstanders van een open

Oosterschelde als de Vereniging Milieuhygiëne Zeeland, de studiegroep Oosterschelde, de Kontaktcommissie voor Natuur- en Landschapsbescherming, het Hydrobiologisch Instituut, de Aktiegroep Oosterschelde Open, Zevibel (Zeeuwse Visserij Belangen), Vervoex (Vereniging van Oosterkwekers en -exporteurs) en de Nederlandse Onderwatersportbond, voelen zich bijzonder gesteund door de nota van Prof. Korringa, door hem begin 1972 aan de Minister van Landbouw en Visserij aangeboden; door de uitlatingen van Dr. M.J. Adriani, directeur van het biologisch station te Oostvoorne; door Ir. J.A. Beenakker, hoofd bureau milieustudies van de Rijksplanologische dienst in Den Haag die het effect van de afsluiting van de Oosterschelde karakteriseert als een ramp van het natuurlijk milieu; door de Raad van Milieudefensie te Amsterdam die in een manifest een nieuw en onafhankelijk onderzoek vraagt met betrekking tot de afsluiting van de Oosterschelde; en nog vele anderen. Steunen de voorstanders van een open Oosterschelde hun aktie vooral op milieu-hygiënische gronden, de tegenstanders leggen vooral de nadruk op het veiligheidsbeginsel. Zij stellen dat de Oosterschelde een gevaarlijk zeegat is dat onvoorwaardelijk dicht moet. Grote landbouworganisaties uit de provincie Zeeland als de „Gewestelijke raad Zeeland van het Landbouwschap” en de „Zeeuwse Polder- en Waterschapsbond” hebben zich heel duidelijk uitgesproken vóór de afsluiting van de Oosterschelde. De argumenten van deze en nog andere gelijkgezinde groeperingen en personen kunnen als volgt samengevat worden:

1. De afgesloten Oosterschelde zal niet ontfaan in een „dood water” als het Erie-meer in

kulturele integratie en benelux

Noord-Amerika, met al de gevolgen van dien voor flora en fauna, omdat men er op rekent dat de Rijn over enkele jaren een „schone” stroom zal zijn. De mogelijkheden van de moderne techniek, evenals de verklaringen van de hoogste Duitse autoriteiten waaronder Kanselier Brandt, versterken deze veronderstelling. Bovendien zal het nieuwe meer door een sluis in de afsluitdam met zout water ververst kunnen worden.

2. Op zich zelf is de 9 km. lange afsluitdijk niet duurder dan de verhoging en verzwaring van de 245 km. bestaande dijken. Maar, afgezien van het feit dat deze verhoging en verzwaring 20 à 25 jaar zou duren - wat op zich zelf reeds een groot risico met zich brengt - zal de instandhouding van een dergelijke verdedigingslinie konstant veel mankracht en onkosten vergen. Daarbij zouden de verhoogde dijken het landschap ontseriesen en men kan zich afvragen of er, op langere termijn, in verband met het rijzen van de zeespiegel geen nieuwe en kostbare dijkverhogingen nodig zouden zijn.

3. De erosie brengt jaarlijks veel zand van het Oosterscheldegebied naar de zee, zodat er steeds dieper wordende stroomgeulen ontstaan. Sedert het aanleggen van een aantal sekundaire dammen werd een verstoring van de getijbeweging in de Oosterschelde gekonstateerd. In het regime van de Oosterschelde schijnen duidelijke veranderingen te zijn ingetreden. Zo heeft men vastgesteld dat sinds de afsluiting van het Volkerak zich een verdieping van de Oosterschelde voordoet. Metingen hebben aangetoond dat sommige geulen drie tot vier meter dieper geworden zijn. Deze uitschuring van de bodem kan gevaren veroorzaken.

Zo werden bij de pijlers van de Zeelandbrug veranderingen gekonstateerd. Een berusting in de huidige situatie brengt zulke grote risico's met zich mee dat het misschien verstandiger zou zijn indien men de Oosterschelde wil open houden, alle reeds gelegde dammen weg te nemen, zo beveren altans de voorstanders van de afsluiting. De situatie is immers in dat opzicht gevaarlijker geworden dan toen de dammen er nog niet waren.

4. Het Schelde-Rijnverdrag kwam tot stand na tientallen jaren moeizame onderhandelingen tussen België en Nederland. Daardoor kon de Schelde-Rijnverbinding (van kapitaal belang voor de haven van Antwerpen) eindelijk verwezenlijkt worden. Dit verdrag gaat er echter vanuit dat de Oosterschelde wordt afgesloten. Gebeurt dit niet, dan dient er een extra sluis gebouwd te worden. Zal Nederland bereid zijn bij te dragen in deze grotere financiële kosten en zal België geen bezwaar maken tegen een derde sluis?

De huidige regering Den Uyl ziet zich dus geplaagd voor het probleem open of gesloten Oosterschelde. „Keerpunt 1972”, het regeerakkoord van de progressieven, zegt daarover het volgende: „Er komt een nieuwe Delta-kommissie die dient te onderzoeken op welke wijze de eisen van de bescherming tegen stormvloedrampen en van het behoud van het natuurlijke milieu zijn te combineren. Hangende dit onderzoek worden de afsluitingswerkzaamheden in de mond van de Oosterschelde getemporiseerd en zo nodig gestaakt.”

De huidige minister van Waterstaat, de Brabander drs. Westert, heeft deze zomer wel een commissie ingesteld „die de mogelijkheid moet onderzoeken of

de noodzakelijke bescherming tegen stormvloedrampen in het Oosterscheldegebied in overeenstemming is te brengen met het behoud van het natuurlijk milieu” maar toch weten te bereiken dat de werkzaamheden aan de dam niet zullen worden stopgezet of getemporiseerd in afwachting van het rapport. Van deze commissie maken deel uit: M.J. Klaasesz, voorzitter; prof. ir. J.L. Klein (waterbouwkundige), ir. F.H. van der Linde van Sprankhuizen (planoloog), prof. dr. F.G. Fohr (milieudeskundige), prof. D.J. Kuenen (bioloog), prof. dr. P. Korringa (visserij-deskundige) en prof. dr. P. de Wolff (econo-oom). De instelling van deze commissie betekent niet dat de afsluiting niet doorgaat. Maar omdat in deze commissie ook biologen en milieudeskundigen zetelen, zal het voor de voorstanders van de dichting wel moeilijker worden. De vorige minister van Waterstaat Drees verklaarde indertijd: „er moet wel een heel nieuw element komen, iets geniaals, wil de Oosterschelde open blijven”. Dat geniale schijnt er niet gekomen te zijn. Het is niet de taak van de nieuwe Deltakommissie te oordelen of er een Oosterscheldedam zal worden gebouwd, maar wel te adviseren hoe die er, op grond van milieuoverwegingen, moet uitzien. Er zijn nog tal van vragen. Hoe zal het achter de dam gelegen waterbekken van de Oosterschelde ingedeeld worden? Ten dele zoet, ten dele zout? Welke „doorlaatmiddelen” zullen in de dam aangebracht worden? Rijkswaterstaat zou reeds beschikken over een uitgewerkt plan van een sluis in de laatste Deltadam die niet alleen als lozingsmiddel maar ook als inlaatmiddel zou fungeren. Zal de studie van de Technische Hogeschool in Delft weer op tafel komen, waarin

sprake is van een stormvloed-kering in de afsluitdijk? Aangezien deze kering alleen bij noodweer afgesloten zou moeten worden, zou er onder normale omstandigheden een open verbinding tussen de Oosterschelde en de zee blijven bestaan die het water er „levend” houdt. De Nederlandse regering verwacht een antwoord op de vraag hoe zowel aan de veiligheidseisen als aan de milieuverlangens kan worden voldaan. Begin maart 1974 moet de Commissie met dit antwoord klaar zijn en haar rapport indienen.

P.G. Ruyschaert

Brusselaria 3.

Het Nederlandstalig onderwijs in Brussel en de verfransing.

In onze vorige bijdrage beloofden wij even stil te staan bij het nu reeds sinds enkele weken verschenen dossier van de Vereniging Vlaamse Leerkrachten (VVL): *Dossier van het Nederlandstalig onderwijs in Brussel* samengesteld door Jan Vanhaelen. Het uitstekende dossier bevat naast een korte geschiedenis van de taalwetten over het onderwijs ruim 30 bladzijden feitenmateriaal over alle bestaande onderwijstakken, van peuterscholen tot middelbaar en paraskolair onderwijs. Daarna volgen nog algemene vaststellingen en belangrijke besluiten en tenslotte voorstellen en eisen vanuit de VVL i.v.m. de in het dossier behandelde informatie.

Het dossier werd samengesteld omdat de VVL meent dat de verfransing in Brussel niet te wijten is aan natuurlijke oorzaken (migratie, geboorte-overschot, enz.) of aan een louter historische verfransing maar wel aan een moedwillig doorgedreven machtsmisbruik, het overtreden van de wet en het verdrukken van vele

duizenden. De VVL wil de feiten aanklagen, openbaar maken, ontleden en de verantwoordelijken wijzen op de mogelijke oplossingen.

Aan de basis ligt de vaststelling dat de leidende klasse van industriëlen, directeuren van instellingen enz. een bedrijfszetel in Brussel hebben en hoofdzakelijk Franstaligen zijn (of waren). Groot-industriëlen en magistratuur zijn erin geslaagd in 100 jaar tijd het aantal leden van een taalgroep tot een derde te herleiden en dit vooral door het kapitaal dat in handen was van Franstaligen, wat hen ook vaak politieke macht verschafte en de midde'len om een sterke publiciteit te voeren. Het onderwijs was echter het sterkste wapen van de verfransers. De wantoestanden vooral in die sektor wil de VVL aanklagen. Pikant is het detail dat de opstellers van het dossier na diverse verzoeken geen cijfermateriaal konden krijgen o.a. van het Katholiek Opvoedingswezen en Cultuur Brussel (KOCB), de Vereniging van Belgische Steden en Gemeenten, Het Nationaal Instituut voor de Statistiek (NIS), het Vlaams Onderwijscentrum Brussel (VOC)... Wel gaf het Ministère de l'Education Nationale de meest interessante gegevens; Nationale Opvoeding bleef grotendeels in gebreke.

De taalwetten op het onderwijs worden nu nog met de voeten getreden, in het verleden was dit ook vaak het geval. Onder zijn ministerschap slaagde een nochtans doortrapte politikus als Kamiel Huysmans er niet in de wet Pouillet (1914) op de taalverklaring en het toezicht te doen naleven. De in 1930 aangekondigde verbetering voor de Vlamingen in Brussel, met de zogenoemde transmutatieklassen en de twee-

talige klassen, werd ook een f'op. De Brusselse gemeentebesturen maakten Franse klassen van de transmutatieklassen en in 1939 was het aantal Nederlandstalige klassen in Brussel geslonken tot 19 % van het geheel tegenover 24 % in 1932. De tweetalige klassen waren eveneens eentalig Frans. Onder de oorlogsjaren liep de verhouding terug tot 50/50 maar na de oorlog maakten de Franstaligen gebruik van de politieke sfeer om eigen misdaden te vergeten en alleen die van Vlamingen aan te klagen. Resultaat: in 1950 was het Nederlandstalig onderwijs in Brussel gezakt tot 20 %. Na reacties in het Vlaamse land, werd de wet beter omschreven en de controle degelijker (1963). Uitvoeringsbesluiten op deze wet verschenen echter slechts op 30 november 1966 en weer werd de wet op al'e mogelijke manieren gesaboteerd. Zo toont o.a. het rapport van G. Kint (V.U.B.), gemaakt in opdracht van de toenmalige minister Grootjans, aan dat 50 % der Brusselse Nederlandstalige kinderen in het Franse taalstelsel zaten en dat meer dan de helft van de schoolgebouwen van Nederlandstaligen in Brussel verouderd was. Wij durven er op onze eigen verantwoordelijkheid aan toe voegen dat deze bevindingen nu nog voor een groot deel onveranderd zijn. In 1970 blijkt dat de kredieten voor taalwetstichtingen voor de helft niet werden gebruikt en dat een derde van de gelden bestemd voor de Nederlandstalige scholen in Brussel besteed werden aan Franstalige scholen... er zijn dan nog 15 % Nederlandstalige kinderen in Brusselse scholen, ten minste in de Nederlandstalige! In 1971 werd de *liberté du père de famille* ingevoerd in ruil voor dotaties aan Nederlandstalige peuterscholen: